

Η ΑΓΟΡΑΝΟΜΙΑ

Υπό ΣΤΑΥΡΟΥ Α. ΠΑΞΙΝΟΥ

Καθηγητοῦ τῆς Ἑδαφολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Θεσσαλονίκης.

Ὁ παραγωγὸς καὶ ὁ ἔμπορος, ὅστις θὰ μάθῃ νὰ βελτιώῃ τὰ προϊόντα του καὶ νὰ ἀποφεύγῃ τὴν νοθεῖαν αὐτῶν, θὰ ἐθισθῇ νὰ εἶναι ἠθικώτερος καὶ εἰς τὰς λοιπὰς αὐτοῦ συναλλαγὰς καὶ εἰς τὸν βίον του γενικώτερον.

Ματθαίουπουλος, Πραγμαμένα, 1921

Ὁργανωμένος ἔλεγχος τῶν τροφίμων χρησιμεύει ταύτοχρόνως πρὸς διατήρησιν τῆς ἠθικῆς ἐν τῷ ἐμπορίῳ, ἀποκαθιστᾷ τὴν πίστιν καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην ἐν τῇ συναλλαγῇ.

Καθ. Behre, Chem. Zeitung, 1933

Μέχρι τοῦ 1920 ἡ προστασία τῶν πολιτῶν καὶ τοῦ τιμίου ἐμπορίου ἀπὸ τὰς νοθεῖας τῶν τροφίμων καὶ τῶν ποτῶν εὐρίσκετο εἰς ὑποτυπώδη κατάστασιν, θὰ ἠδύνατο μάλιστα νὰ εἶπῃ τις ὅτι ὑπεβηθεῖτο ἡ νοθεῖα ὠρισμένων τροφίμων, ὡς π. χ. τοῦ σπουδαιοτάτου τῶν τροφίμων διὰ τὰ παιδιά καὶ τοὺς ἀναρρωνύοντας, τοῦ γάλακτος, καὶ ἐπομένως τῶν ἐξ αὐτοῦ σκευασμάτων, τῆς γιαούρτης, τῆς κρέμας, τοῦ τυροῦ. Εἷς τινὰς δηλονότι ἀστυνομίας ἀπεσπῶντο ἐκάστοτε φαρμακοποιοί, κυρίως στρατιωτικοὶ ἢ τὴν θητεῖαν αὐτῶν ἐκτελοῦντες πολιτικοί, οἱ ὅποιοι ἐξήταζον διάφορα προσκομιζόμενα εἰς αὐτοὺς δείγματα τροφίμων ἄνευ συστήματος καὶ εἰδικῆς ἐπιστημονικῆς μεθόδου, χωρὶς δὲ νὰ ἐγγυῶνται τὴν ταυτότητα αὐτῶν, καθόσον ἐλαμβάνοντο ἄνευ τηρήσεως τῶν ἐνδεικνυομένων μέτρων ὑπὸ χωροφυλάκων ἢ ἐνίστε καὶ ἀστυϊάτρων. Τὰ δείγματα αὐτὰ ἐξητάζοντο δι' ἀτελεστάτων μεθόδων, καθόσον δὲν ὑπῆρχον τὰ ἀπαιτούμενα ὄργανα, οὔτε ἐχρησιμοποιοῦντο ἐπομένως ἀκριβεῖς ἐπιστημονικαὶ μέθοδοι. Οὕτω π. χ. τὸ γάλα ἐξητάζετο διὰ πηκνομέτρου, τοῦ γ ρ ά δ ο υ, καὶ σπανίως διὰ τοῦ ἀνακριβοῦς ἐπίσης διαφανοσκοπίου. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ σύστασις τοῦ γάλακτος παρ' ἡμῖν ἦτο ἀκόμη ἄγνωστος καὶ τὰ ὡς ἄγνὰ ἐπισήμως θεωρούμενα ἦσαν πραγματικῶς νερωμένα ἢ ἀποβουτυρωμένα ἢ καὶ τὰ δύο, ἀφοῦ ὡς βᾶσις τῆς γνωματεύσεως ἐλαμβάνετο περιεκτικότης εἰς λίπος 2,6%, ἐθεωρεῖτο ὡς ἄγνόν γάλα ἀποβουτυρωθὲν τοῦλάχιστον κατὰ 30%.

Ἡ προσθήκη εἰς τὸ ἀγελαδινὸν γάλα, ἀποβουτυρωμένον ἢ νερωμένον, γάλακτος προβείου ἦτο τι τὸ σῆθηδες. Καὶ γενικῶς ἐπωλοῦντο καὶ τὰ λοιπὰ τρόφιμα κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον νοθευμένα εἰς τὰ διάφορα καταστήματα ἐν γνώσει ἢ ἐν ἀγνοίᾳ τῶν πωλητῶν, πολλὰ καὶ αὐτῶν θυμάτων τῶν προμηθευτῶν των. Πάντως δὲ ἐν γνώσει τῶν πωλητῶν προσεφέροντο ὑπὸ διαφόρων γυρολόγων, κυρίως χωρικῶν, διάφορα τρόφιμα ὡς ἄγνὰ προερχόμενα δηθεν ἀπὸ τὰ χωρία των, κυρίως δὲ βούτυρον, μέλι καὶ ὄξος, τὰ ὅποια ὁμως παρεσκευάζοντο τεχνητῶς ἀπὸ ὠρισμένα ἐργαστήρια δι' ἀναμίξεως διαφόρων ὑλικῶν, οὐχὶ πάντοτε ἀνεπιληψίμων ἀπὸ ὑγεινῆς ἀπόψεως, ἐνίστε μάλιστα καὶ ἐπιβλαβῶν. Δεδομένου δὲ ὅτι οὔτε σχετικὴ νομοθεσία ὑπῆρχε κατὰ τῶν νοθευτῶν, ἢ κατάστασις ἔβαινεν ἐπὶ τὰ χεῖρω. Ἡ προστασία

τῆς ὑγείας καὶ τῆς περιουσίας τῶν πολιτῶν, ἀλλὰ καὶ τοῦ τιμίου ἐμπορίου, ἐπέβαλλε τὴν ἀνάγκην νὰ κατασταλῇ ἢ τόσον ὀργιάζουσα νοθεία τῶν τροφίμων καὶ ποτῶν.

Ταῦτα πάντα εἶχον προσέση ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν εἰς τὴν ἀντίληψιν τοῦ Ματθαιοπούλου, ὁ ὁποῖος ἤρξατο προπαγανδίζων καὶ ἐνεργῶν διὰ τὴν ἴδρυσιν κρατικῆς ἐπιστημονικῆς χημικῆς ὑπηρεσίας πρὸς καταστολὴν τῶν νοθειῶν τῶν τροφίμων καὶ ποτῶν, ἀπὸ τοῦ 1908, ὅτε ὡς πρόεδρος τῆς Φυσιοδιφικῆς Ἑταιρείας ἐπέτυχε νὰ προσκληθῇ αὕτη ἐπισήμως εἰς τὸ ἐν Γενεύῃ κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1908 συγκληθὲν ὑπὸ τοῦ Παγκοσμίου συνδέσμου τοῦ Λευκοῦ Σταυροῦ Συνέδριον πρὸς καταπολέμησιν τῶν νοθειῶν τῶν τροφίμων.

Τῇ ἐγκρίσει τοῦ τότε ὑπουργοῦ τῶν Ἑσωτερικῶν σεβαστοῦ Ν. Λεβίδη κατηρτίσθη ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν Ζαλοκώστα καὶ Ματθαιοπούλου ἐκ μέρους τῶν χημικῶν ἐπιστημόνων καὶ τοῦ Ἑμμ. Ρῶς ἐκ μέρους τῶν χημικῶν βιομηχάνων μὲ τὸν σκοπὸν ἵνα μεταβαίνουσα ἐκεῖ ἐπιζητήσῃ νὰ προσπορισθῇ διδάγματα ἐκ τῶν συζητήσεων τοῦ Συνεδρίου καὶ τῆς μελέτης καὶ τῆς πείρας τῶν ἀπὸ μακροῦ μελετῶντων τὰ τῆς καταστολῆς τῶν νοθειῶν ἐπιστημόνων.

Ἄλλ' ἵνα ἐπὶ πλέον εἶναι δυνατὸν νὰ προασπίσῃ καὶ τὰ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἰδίως ἐξαγόμενα ἑλληνικὰ προϊόντα, ἦτο ἀνάγκη νὰ συγκεντρωθοῦν ὅσα ἢ ἐν Ἑλλάδι πείρα ἐδίδαξε δι' αὐτά. Πρὸς τοῦτο κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1908 ὁ Ματθαιοπούλος, ὡς πρόεδρος τῆς Φυσιοδιφικῆς Ἑταιρείας, συνεκάλεσε τοπικὸν Συνέδριον χημικῶν, βιομηχάνων καὶ παραγωγῶν μὲ ἐπίτιμον πρόεδρον τὸν Λεβίδην. Τοῦτο μετὰ ἐπανειλημμένας συνεδρίας κατήρτισε τοὺς ὅρους τοὺς ὁποίους πρέπει νὰ πληροῦν τροφίμα καὶ ποτὰ ἰδιαίτερος ἐνδιαφέροντα τὴν Ἑλληνικὴν παραγωγὴν, ὡς π.χ. ὁ οἶνος καὶ τὰ ἀλκοολοῦχα ποτά.

Ἡ ὡς ἄνω ἐπιτροπὴ παρέστη ἀντιπροσωπεύουσα τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν εἰς τὸ ἐν Παρισίοις δεύτερον Διεθνὲς Συνέδριον τοῦ Λευκοῦ Σταυροῦ τὸ 1909.

Μετὰ τὴν ἐκ Παρισίων ἐπιστροφὴν ὁ Ματθαιοπούλος ὑπέβαλε τῷ Λεβίδῃ λεπτομερῆ ἐκθέσιν τῶν συζητηθέντων καὶ ἀποφασισθέντων εἰς τὰ ὡς ἄνω δύο Συνέδρια, ὡς καὶ ὅσα ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς παραγωγῆς ἐπέτυχεν, ἐν συμπεράσματι δὲ ἐτόνιζε τὴν ἐπιτακτικὴν ἀνάγκην ἰδρύσεως εἰδικῆς κρατικῆς ἐπιστημονικῆς ὑπηρεσίας πρὸς καταστολὴν τῶν νοθειῶν. Ἡ ἐκθεσις, μετὰ τῶν ἀποφάσεων τῶν δύο Συνεδρίων, ἐξεδόθη εἰς ἴδιον τεῦχος.

Τὸ αὐτὸ ἔτος ἐξ ἀφορμῆς γνωματεύσεως τὴν ὁποίαν ὑπέβαλε μετὰ τοῦ Ζαλοκώστα πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἑσωτερικῶν, ἀρμόδιον τότε, περὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς ἀπαγορεύσεως τῆς πωλῆσεως νοθευμένου βουτύρου, διετύπωνεν ἐν τέλει τὰς εὐχάς:

1) *Νὰ δημιουργηθῇ διὰ καταλλήλων νομοθετημάτων Ἀγορανομικὴ ὑπηρεσία πρὸς ἐξέλεξιν τῶν τροφίμων.*

2) *Νὰ νομοθετηθοῦν αἱ εἰς τοὺς νοθευτὰς ἐπιβαλλόμεναι ποιναί.*

3) *Νὰ καθορισθοῦν δι' εἰδικῶν διαταγμάτων οἱ τύποι τῶν ἑλληνικῶν ἐδωδύμων, τὰ ὅρια δηλονότι ἐντὸς τῶν ὁποίων θὰ ἐπιτρέπεται νὰ κυμαίνωνται αἱ διάφοροι σταθεραὶ τιμαὶ τῶν ἐδωδύμων, ὅπερ θὰ ὠφελήσῃ πρὸς τούτοις τὴν ἑλληνικὴν παραγωγὴν καὶ τὸ ἐμπόριον.*

Ἐπειτα ἐπανειλημμένως δι' ἐκθέσεων καὶ ἀναφορῶν πρὸς τὰς οἰκείας ἀρχάς, ὡς καὶ διὰ δημοσιευμάτων ἐν τῷ τύπῳ, ὑπεστήριξε τὴν ἀνάγκην τῆς καταπολεμήσεως τῶν νοθειῶν τῶν τροφίμων δι' εἰδικῶς ὀργανωμένης ὑπηρεσίας.

Τέλος τὰς ἀπόψεις τοῦ Ματθαιοπούλου ἀπεδέχθη ὁ τότε ὑπουργὸς τῶν Ἑσωτερικῶν Ἑμ. Ρέπουλης, ὁ ὁποῖος κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1913 κατέθεσεν εἰς τὴν Βουλὴν τὸ ὑπὸ τοῦ Ματθαιοπούλου συνταχθὲν σχέδιον νόμου, τὸ ὁποῖον συνώδευε σχετικὴ εἰσηγητικὴ ἐκθεσις. Τὰ κυριώτερα σημεῖα τῆς εἰσηγητικῆς ἐκθέσεως ἦσαν τὰ ἑξῆς:

«*Αἱ διέπονσαι τὴν καθ' ἡμᾶς ἀγορανομίαν διατάξεις, ὀλίγα ἄρθρα τοῦ Β. Διατάγματος τοῦ 1835 καὶ ὀλίγιστα ἄρθρα τοῦ Ποινικοῦ Νόμου (292, 522 καὶ 672) περιέχουν*

κανονισμούς ανεπαρκείς πλέον διὰ τὴν ὀλονὲν διαδιδομένην νοθεΐαν τῶν τροφίμων, ἐκτὸς τοῦ ὅτι περιέχουν ἀπαγορεύσεις τελείως ἀκατανοήτους δι' ἡμᾶς, ὡς τὴν ἀπαγορεύσειν τῆς νοθεΐας τῶν τροφίμων δι' ἀσβέστου. Οὔτε καὶ ποινὰ προβλέπονται αἱ ἀναγκαῖαι ἢ μόνον διὰ τοὺς νοθεύοντας μὲ ὕλας ἐπιβλαβεῖς εἰς τὴν ὑγείαν ἢ ἀηδεῖς. Οὕτως ἡ νοθεΐα π. χ. τοῦ βοτύρου διὰ λίπους δὲν τιμωρεῖται, οὔτε ἡ νοθεΐα τοῦ μέλιτος δι' ὕδατος ἢ ἀμυλοσακχάρου, καθότι καὶ τὸ λίπος καὶ τὸ ὕδωρ καὶ τὸ ἀμυλοσακχαρὸν δὲν εἶναι ἐπιβλαβεῖς οὔτε ἀηδεῖς ὕλαι.

Βεβαίως ἡ νοθεΐα τῶν τροφίμων δὲν εἶναι τι νέον. Ἡ νοθεΐα καὶ ἡ ἐπὶ ταύτης στηριζομένη αἰσχροκέρδεια ἦσαν πράγματι γνωστόταται καὶ εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους ὡς καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν ἀπορρέοντα κακά. Ὁ Μωϋσῆς καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν ἰδρυτῶν πολιτειῶν καὶ νομοθέται ἔλαβον πᾶσαν δυνατὴν πρόνοιαν κατὰ τῆς νοθεΐας, ὃ δὲ Ἀριστοτέλης ἔλεγεν ὅτι πρώτη χρεια καλῶς οἰκουμένης πόλεως εἶναι ἡ ἐπιμέλεια τῶν ἀναγκαίων περὶ τὴν ἀγοράν.

Κατὰ τοὺς τελευταίους ὅμως χρόνους ἔνεκα ἀφ' ἑνὸς τῶν προόδων τῆς χημείας, ἀφ' ἑτέρου τῆς ὀλονὲν αὐξανομένης ζητήσεως τροφίμων καὶ τῆς ἀνεπαρκοῦς παραγωγῆς τοιούτων φυσικῶν καὶ ἀγνῶν, περαιτέρω ἔνεκα τῆς ἀναπτυχθείσης εἰς φοβερὸν σημεῖον μανίας εὐκόλου πλουτισμοῦ ἀλλὰ καὶ ἔνεκα τοῦ ἀγῶνος περὶ ὑπάρξεως καὶ τῆς ζητήσεως εὐθηνῶν τροφίμων, ἡ νοθεΐα ἔλαβε τρομακτικὰς πράγματι διαστάσεις.

Τὰ ἐκ τῆς νοθεΐας τῶν τροφίμων προκαλούμενα κακά εἶναι πολλὰ καὶ ποικίλα. Διὰ τὴν περιορισθῶ δὲ μόνον εἰς τὴν νοθεΐαν τοῦ γάλακτος, ἀναφέρω ὅτι τὴν μεγίστην θνησιμότητα τῶν βρεφῶν ἐν Γαλλίᾳ ἀποδίδουν ἐπιστημονικὰ κορυφαί εἰς ἀθροΐας καὶ γαστροεντερικὰς παθήσεις, προερχομένας ἐκ τῆς χρήσεως νερωμένου γάλακτος, ὑπολογίζουσι δὲ ὅτι ἐν Γαλλίᾳ ἀπέθνησκον κατ' ἔτος ἐκ τῆς νοθεΐας τοῦ γάλακτος 70.000 ἕως 80.000 βρέφη ἡλικίας 0—1 ἔτους.

Γενικῶς δὲ αἱ ἐκ τῆς νοθεΐας προκύπτουσαι ζημίαι εἶναι μέγισται καὶ πλουτολογικῶς καὶ κοινωνικῶς καὶ ἀπὸ δημοσίας ὑγιεινῆς, τὰς τοιαύτας δὲ ζημίας δυνάμεθα νὰ συνοψίσωμεν ὡς ἑξῆς :

1) Καταστρέφεται ἡ ὑγεία τῶν πολιτῶν, προκαλοῦνται μάλιστα βραδεῖαι δηλητηριάσεις καὶ θάνατοι, οὕτω δὲ καὶ τὰ ἄτομα καταστρέφονται καὶ τὸ Κράτος χάνει παραγωγικὰς χεῖρας.

2) Ὁ καταναλωτὴς πληρώνει δι' ἀντικείμενα μικρᾶς ἀξίας μεγάλην τιμὴν καὶ οὕτως ἐλαττοῦται ἡ περιουσία αὐτοῦ πρὸς ὄφελος ὀλίγων ἀπατεῶνων.

3) Καταστρέφεται τὸ τίμιον ἐμπόριον, μὴ δυναμένου τοῦ τιμοῦ ἐμπόρου νὰ συναγομισθῇ πρὸς τὸν νοθευτὴν.

4) Ζημιοῦται εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἡ ἐμπορικὴ πίστις τῶν ἔντοπιων παραγωγῶν, ὡς ἐκ τῆς ἐξαγωγῆς νοθευμένων εἰδῶν ὑπὸ τινων κακοπίστων ἐμπόρων.

5) Ζημιοῦται ἡ ἐγχώριος παραγωγή διὰ τῆς νοθεΐας τῶν προϊόντων αὐτῆς καὶ τῆς κατασκευῆς ἀπομιμήσεως αὐτῶν δι' εὐθηνῶν ὕλικῶν.

6) Χάνει τὸ Κράτος ἐκ τελωνειακῶν εἰσπράξεων, διότι τὰ πρὸς νοθεΐαν εἰσαγόμενα εἶδη εἶναι μικροτέρας ἀξίας καὶ πληρώνουν μικρότερον δασμὸν. Ἰδέαν τινὰ τῆς ζημίας ταύτης δύναται τις νὰ λάβῃ ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ εἰσαγωγή λιπῶν ἀποκλειστικῶς εἰσαγομένων διὰ τὴν νοθεΐαν ἐντὸς διετίας ὑπερετριπλασιάσθη.

Τοιαῦτα ἐν συνόψει τὰ ἐκ τῆς νοθεΐας μέγιστα κακά διὰ πᾶσαν κοινωνίαν, ταῦτα δὲ ἀνιληφθέντα τὰ διάφορα κράτη, ἐνήφισαν νομοθετικὰ μέτρα περισταλτικὰ, μέτρα μάλιστα δρακόντεια.

Ἄλλ' οἱ νόμοι καὶ αἱ διατάξεις πρὸς καταστολὴν τῆς νοθεΐας δὲν εἶναι μόνον ὑπὲρ

τῶν καταναλωτῶν καὶ τὸ ἀντίβαρον τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἐμπορίου, εἶναι αὐτοχρόνως προστατευτικὸν μέτρον ὑπὲρ τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς παραγωγῆς. Ἐνῶ δηλονότι ἀφ' ἐνὸς προστατεύουν τὸ τίμιον ἐμπόριον κατὰ τῶν νοθευτῶν, τοὺς ὁποίους οἱ τοιοῦτοι νόμοι τείνουν νὰ ἐξαφανίσουν, ἀφ' ἐτέρου βελιώνουν τὴν ἐγχώριον παραγωγὴν.

Περαιτέρω πλουτοπαραγωγικῶς θὰ ἐπιδράσουν διὰ τοῦ καθορισμοῦ τῶν τύπων τῶν Ἑλληνικῶν προϊόντων, τὸν ὁποῖον θὰ ἐπιτελέσῃ ἡ Ἱδρυομένη χημικὴ ὑπηρεσία».

Τὸ σχέδιον τοῦτο ἐγένετο νόμος τοῦ Κράτους τὴν 6ῃν Νοεμβρίου 1914, ἀλλ' αἱ τότε κρατοῦσαι συνθήκαι δὲν ἐπέτρεψαν τὴν δι' αὐτοῦ προβλεπομένην ἵδρυσιν τῶν χημείων καὶ ἐπομένως τὴν ἐφαρμογὴν αὐτοῦ. Περαιτέρω κατεδείχθη ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸς ὁ καθορισμὸς τῶν ὁρίων τῶν τροφίμων ὑπὸ τῶν Χημικῶν μελῶν τοῦ Ἰατροσυνεδρίου, ὡς προέβλεπεν ὁ ἀρχικὸς νόμος, ἥλλαξαν δὲ τόσον αἱ βιωτικαὶ ἀνάγκαι, ὥστε δὲν ἦτο δυνατὴ ἡ ἐξεύρεσις διὰ τῶν ἀναγραφομένων μισθῶν τοῦ καταλλήλου ἐπιστημονικοῦ προσωπικοῦ.

Διὰ ταῦτα κατὰ Μάϊον τοῦ 1920 ὁ τότε ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν Κ. Ρακτιβάν ὑπέβαλεν εἰς τὴν ψήφον τῆς Βουλῆς τροποποιήσεις τινάς, ἐκ τῶν ὁποίων κυριώτεραι ἦσαν:

Α') Ἡ ἵδρυσις Κεντρικοῦ Χημικοῦ Ἐργαστηρίου εἰς τὸ ὁποῖον ἀνετέθη:

1) Ὁ καθορισμὸς τῶν ὁρίων τῶν τροφίμων.

2) Ὁ καθορισμὸς τῶν ὑλῶν καὶ τῶν ἀνεκτῶν ὁρίων αὐτῶν, τῶν χρησιμοποιουμένων πρὸς ἐξωραϊσμὸν καὶ διατήρησιν τῶν τροφίμων καὶ γενικῶς ἡ ὑπόδειξις τῶν ἐπιτρεπομένων καταργασιῶν εἰς τὰ τρόφιμα.

3) Ὁ καθορισμὸς τῶν μεθόδων, αἱ ὁποῖαι θὰ χρησιμοποιοῦνται κατὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν τροφίμων.

4) Ἡ γνωμάτευσις ἐπὶ τῶν ἐκάστοτε παρουσιαζομένων σχετικῶν ζητημάτων.

5) Ἡ ἐκάστοτε προμήθεια ὀργάνων, συσκευῶν καὶ ὑλικῶν δι' ὅλα τὰ τοπικὰ ἐργαστήρια καὶ ἡ ἐποπτεία αὐτῶν.

6) Ἡ ἐξάσκησις τῶν ἀστυνομικῶν ὀργάνων διὰ τὴν δειγματοληψίαν καὶ τινὰς προχείρους ἐξετάσεις.

Β') Ὁ καθορισμὸς τῶν θέσεων καὶ τῶν μισθῶν τοῦ προσωπικοῦ ἀναλόγως τῶν ἀντιστοιχῶν τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν.

Αἱ τροποποιήσεις αὗται ἐψηφίσθησαν τὴν 24ῃν Ἰουλίου 1920, ἀμέσως δὲ ὁ Ματθαίopoulos, ἀναλαβὼν τὴν διεύθυνσιν τοῦ Κεντρικοῦ Χημικοῦ Ἐργαστηρίου, προέβη, διὰ τοῦ τότε Διευθυντοῦ τῆς Δημοσίας Ὑγιεινῆς καὶ τῆς Δημοσίας Ἀντιλήψεως Γ. Χωματιανοῦ, εἰς προμήθειαν τῶν ὀργάνων, σκευῶν καὶ ὑλῶν, διὰ τῶν ὁποίων κατὰ τὰς νεωτέρας καὶ ἀκριβεστέρας μεθόδους, τὰς ὁποίας πρῶτος αὐτὸς εἰσηγήθη καὶ ἐδίδαξεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, θὰ ἐγένετο ὁ ἔλεγχος τῶν τροφίμων, ἀλλὰ καὶ αἱ ἐπιστημονικαὶ ἔρευναι καὶ μελέται ἐπὶ τῶν Ἑλληνικῶν προϊόντων καὶ ἄλλαι σχετικαὶ ἐργασίαι.

Κατὰ τὴν παραγγελίαν εἶχε τὴν πρόνοιαν νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν καὶ τὰ ἀπαιτούμενα διὰ τὴν ἵδρυσιν οὐχὶ μόνον τοῦ ἐν Ἀθήναις ἐργαστηρίου ἀλλὰ καὶ ἀρκετῶν περιφερειακῶν. Οὕτως ὅταν ἐντὸς ὀλίγου ἵδρυσεν χημικὰ ἐργαστήρια ἐν Πειραιεῖ, Πάτραις, Θεσσαλονίκῃ, ταῦτα ἐφωδιάσθησαν ἀμέσως διὰ τῶν ἀπαιτουμένων, ὑπῆρχον δὲ ἀκόμη καὶ διὰ τὸ ἐν Κερκύρῃ ἱδρυθέν. Ἦτο ἡ πρώτη φορὰ κατὰ τὴν ὁποίαν κατηρτίζοντο οὕτω τέλεια χημικὰ ἐργαστήρια.

Μὲ τὸν αὐτὸν ρυθμὸν καὶ ἐφ' ὅσον κατηρτίζοντο εἰδικοὶ χημικοὶ τῶν τροφίμων θὰ ἐπηκολούθει ἡ ἵδρυσις χημικῶν ἐργαστηρίων καὶ εἰς τὰς πρωτεύουσας τῶν λοιπῶν Νομῶν. Μέχρις ὅμως τῆς συμπληρώσεως τοῦ ὅλου δικτύου, τὰ ὑπάρχοντα ἐργαστήρια ἤλεγχον τρόφιμα οὐχὶ μόνον ἐκ τῆς περιφερείας ἐν τῇ ὁποίᾳ ἦσαν ἐγκατεστημένα ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν πλησιοχώρων.

Οὕτως ἐδημιούργησεν ὁ Ματθαιόπουλος τελείαν χημικὴν ὑπηρεσίαν ὑψίστης σπουδαιότητος, ἣ ὁποία καὶ τώρα δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς πρότυπον.

Καὶ εἰς ἄλλα Κράτη ὑπάρχουν τοιαῦται ὑπηρεσίαι. Ἄλλ' οὐδαμοῦ ὑπάρχει ἐνιαῖον σύστημα ἐργασίας, καθότι ἐκεῖ δὲν ἐδημιουργήθη εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐνιαία κρατικὴ ὑπηρεσία διὰ τὴν καταστολὴν τῶν νοθεῶν τῶν τροφίμων. Ὑπῆρχον καὶ ὑπάρχουν ἀκόμη ἐκασταχοῦ, ἀναλόγως τῆς ἀρχικῆς πρωτοβουλίας, δημοτικά, ἀστυνομικά, ὠρισμένων περιφερειῶν ἰδιωτικὰ ἐντεταλμένα κ. τ. τ. χημικὰ ἐργαστήρια, ἐργαζόμενα κατὰ διάφορα συστήματα.

Διάφορος κατὰ τόπους τοῦ αὐτοῦ Κράτους εἶναι ὁ τρόπος τῆς δειγματοληψίας, διάφοροι αἱ μέθοδοι τῶν ἐξετάσεων, διάφορος ὁ τρόπος τῆς διαδικασίας κατὰ τὴν ἐξέτασιν τοῦ δευτέρου δείγματος ἐν περιπτώσει ἐφέσεως τοῦ ἐνδιαφερομένου, ἐπιτροπομένης τῆς ἀμφισβήτησεως καὶ ὑπὸ ἰδιώτου πραγματογνώμονος οὕτως, ὥστε οἱ δικασταὶ εὐρισκόμενοι πρὸ διαμαχομένων χημικῶν ἠθῶν πολλὰκις τοὺς νοθευτάς, πρᾶγμα διὰ τὸ ὁποῖον φυσικὰ ἐδυσφόρουν οἱ ἐλέγχοντες.

Ὁ Ματθαιόπουλος ὠλοκλήρωσε τὸ ὅλον σύστημα τοῦ ἐλέγχου τῶν τροφίμων εἰς ἐνιαῖον σύστημα, συντονίσας τὴν ἐργασίαν ὄλων τῶν ἐργαστηρίων, διωργάνωσε τὴν λῆψιν δειγμάτων διὰ τῶν χημικῶν καὶ δι' ἀστυνομικῶν ὀργάνων εἰδικῶς διδασκομένων εἰς τοῦτο, καθώρισε τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἐφέσεως ὑπὸ κρατικῶν χημικῶν, ἀλλ' ὑπὸ ὠρισμένην διαδικασίαν. Ἐν ἣ περιπτώσει δηλονότι ὁ παρ' οὗ ἐλήφθη τὸ δεῖγμα ἠμφισβητεῖ τὸ ἀκριβὲς τῆς πρώτης ἐξετάσεως, εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ζητήσῃ τὴν ἐξέτασιν τοῦ δευτέρου τῶν συναποκομισθέντων δειγμάτων καλῶς ἐσφραγισμένου καὶ φυλασσομένου, παρουσία αὐτοῦ τούτου ἢ ἐντεταλμένου ἰδίου χημικοῦ. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου, τὸ πρῶτον εἰσαχθέντος διεθνῶς ὑπὸ τοῦ Ματθαιόπουλου, ἐπροστατεύοντο τελείως οἱ παρ' ὧν τὰ δείγματα, ἤροντο αἱ τυχὸν ἀμφιβολίαι τῶν ἐμπόρων περὶ τῆς ἀκριβείας τῶν ἐξετάσεων, ἀφ' ἑτέρου δὲ τυχὸν λάθη δὲν ἀπεκρῦπτοντο καὶ οἱ ἐξετάζοντες χημικοὶ καθίσταντο ἔτι μᾶλλον προσεκτικοί. Ἡ τοιαύτη ἔφεσις ἐγένετο ἄνευ οὐδεμιᾶς δαπάνης τοῦ ἐφεισβάλλοντος, ἐφ' ὅσον τὸ πόρισμα τῆς ἐξετάσεως ἦτο ὑπὲρ αὐτοῦ, ἄλλως ἐπλήρωνεν οὗτος μόνον τὰ ἔξοδα. Καὶ οὕτως ὁ κόσμος ταχέως ἀπέκτησεν ἐμπιστοσύνην πρὸς τὴν νέαν ὑπηρεσίαν.

Ὡς ἐκ πολλῶν δημοσιευμάτων ἐν τῇ Chemiker Zeitung ἀπὸ τοῦ 1931 καὶ ἐντεῦθεν καταφαίνεται, ἐπιζητεῖται νῦν ἐν Γερμανίᾳ νὰ δημιουργηθῆ σύστημα προσόμοιον πρὸς τὸ ὑπὸ τοῦ Ματθαιόπουλου ὑποδειχθέν καὶ ἐφαρμοσθέν κατὰ τὸ 1920.

Ἐπὶ πλέον ἀλλαχοῦ τὰ ἐργαστήρια ἐλέγχου τροφίμων συχνάκις προσέκοπτον καὶ προσκόπτον κατὰ πολὺ εἰς τὸν καθορισμὸν τοῦ ὑποχρέου πρὸς συντήρησιν αὐτῶν. Ἐγένετο μάλιστα εἰς κρίσιμους περιστάσεις σκέψις ἐν Γερμανίᾳ περὶ καταργήσεως τινῶν ἐξ αὐτῶν. Τὸ τοιοῦτον ὅμως, ὡς στρεφόμενον κατὰ τοῦ λαοῦ, κατόπιν σκληροῦ ἀγῶνος ἀπεσοβήθη.

Ὁ Ματθαιόπουλος δημιουργήσας κρατικὴν ὑπηρεσίαν μὲ βοθητικὸς πόρους τὰ πρόστιμα καὶ τὰ ἐξ ἀναλύσεων ἔσοδα ἀπέφυγε τὸν σκόπελον αὐτόν. Ἀλλὰ καὶ ἂν ἐξ ὀλοκλήρου ἔπρεπε τὸ κράτος νὰ καταβάλῃ τὰ ἔξοδα, δὲν ἔπρεπεν οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν νὰ διστάσῃ, συμφώνως πρὸς ὅσα ἔγραφεν ὁ Ματθαιόπουλος:

«Ὅταν γίνεται κλοπὴ ἢ τραυματισμός, πολὺ δὲ περισσότερον φόνος, ὅλος ὁ κόσμος ἀνεξαιρέτως ἐνδιαφέρεται, αἱ ἐφημερίδες ἀναγράφουν τὸ γεγονός μὲ κτυπητοὺς τίτλους, αἱ ἀρχαὶ σπεύδουν πρὸς ἀνακάλυψιν καὶ σύλληψιν τῶν δραστῶν, τὰ δικαστήρια καταδικάζουν τοὺς συλληφθέντας κακοποιούς... Καὶ πρόκειται περὶ ἀδικήματος ἐπισυμβαίνοντος εἰς ἕνα ἐπὶ δέκα χιλιάδων κατοίκων. Πρὸς πρόληψιν καὶ τιμωρίαν τῶν οὕτως ἀδικούντων ὑπάρχουν διάφοροι ὑπηρεσίαι κρατικαί, διὰ τὰς ὁποίας δαπανῶνται ἑκατομμύρια ἑκατομμυρίων, καὶ πολὺ δικαίως.

... "Όταν όμως συντελούνται *ομαδικά αδικήματα* καθ' ολοκλήρον του λαού, εναντίον της περιουσίας, της υγείας, αυτής της ζωής αυτού δια της πωλήσεως νοθευμένων τροφίμων, πολύ δλίγον συγκινούμεθα... Και όμως πρόκειται περί σπουδαιότατου αδικήματος επιτελουμένου τουλάχιστον τρίς της ημέρας, την πρωΐαν, την μεσημβρίαν και την εσπέραν εις βάρος όλου του κόσμου... Πᾶσα δαπάνη πρὸς καταστολήν του αδικήματος τούτου είναι ἀπολύτως δικαιολογημένη».

Δυστυχῶς ἀντιδράσεις ἰσχυρῶν ἐνδιαφερομένων ἀπὸ πολλῶν ἀπόψεων, οἱ ὁποῖοι διέθετον μεγάλα πολιτικά μέσα, δὲν ἐπέτρεψαν τὴν περαιτέρω λειτουργίαν καὶ ἐπέκτασιν τῆς ὑπηρεσίας αὐτῆς, ἢ ὁποία καταφανῶς καὶ ἀποδεδειγμένως εἶχεν ἀρχίση νὰ προσφέρῃ μεγάλας ὑπηρεσίας εἰς τὸν λαόν, εἰς τοὺς ἐμπόρους, εἰς τοὺς παραγωγούς καὶ νὰ συμβάλλῃ εἰς τὴν γνῶσιν τῆς συστάσεως τῶν ἑλληνικῶν προϊόντων. Τὰ πεπραγμένα τῶν τριῶν πρώτων ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Χημείου αὐτοῦ, ἐκδοθέντα ὑπὸ τοῦ Ματθαιοπούλου, παρέχουν ζωηρὰν καὶ ἐκδηλον τὴν εἰκόνα τῶν ἐπιτελεσθέντων. Διὰ τὴν ἐκδοσιν τῶν πεπραγμένων τῶν ἐπομένων ἐτῶν δὲν ἐδόθη ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου Ὑγιεινῆς ἢ ἔγκρισις τῆς ἀπαιτουμένης πιστώσεως.

Καὶ τέλος τὸ 1929 τὸ Κεντρικὸν Χημικὸν Ἐργαστήριον συνεχωνεύθη διὰ νόμου πρὸς ἄλλην χημικὴν ὑπηρεσίαν, τελείως ἄσχετον πρὸς τοὺς ὑπ' αὐτοῦ ἐπιδιωκόμενους σκοπούς. Πράγμα μοναδικὸν εἰς τὸν κόσμον, τελείως ἀντεπιστημονικόν!

Διὰ τὴν ἀριάν διεξαγωγὴν τοῦ ἀγορανομικοῦ ἐλέγχου ὁ Ματθαιοπούλος ἐξέδωκεν, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὑπ' αὐτοῦ καὶ τῶν μαθητῶν του γενομένων ἐπιστημονικῶν ἐργασιῶν καὶ τῶν γενικῶν σταθερῶν τῶν τροφίμων, ἐγκυκλίους περὶ τῶν ὄρων, τοὺς ὁποίους πρέπει νὰ πληροῦν παρ' ἡμῖν διάφορα τρόφιμα καὶ εἶδη κοινῆς χρήσεως, καὶ δὴ τὰ ἑξῆς:

Τὸ γάλα, τὸ ἀφρόγαλα, ἢ γιαούρτη, τὸ ριζόγαλον, ἢ κρέμα, τὸ συμπετυκνωμένον γάλα, τὸ βούτυρον, ὁ τυρός, τὰ μαγειρικὰ λίπη, τὰ ἔλαια, τὰ ἄλευρα, ὁ πελτές καὶ ὁ χυμὸς τῆς τομάτας, οἱ ἀλλᾶντες, αἱ λεμονάδες καὶ τὰ ἀναψυκτικά, ὁ καφές, τὸ κακάον, ἢ σοκολάτα, τὰ ζυμαρικά, οἱ σάπωνες κλπ.

Αἱ πλεῖσται τῶν ἐγκυκλίων τούτων ἰσχύουν καὶ σήμερον.

Γενικῶς κατὰ τὰ ἐννέα ἔτη τῆς λειτουργίας τοῦ Ἐργαστηρίου ὁ σκοπὸς του, ὁ ὁποῖος ἦτο τετραπλοῦς, ἐξεπληρώθη θετικῶς. Οὗτος ἀπέβλεπε δηλονότι:

1) Εἰς τὴν προστασίαν τῆς υγείας καὶ τῆς περιουσίας τῶν καταναλωτῶν τῶν τροφίμων, ἥτοι ὅλου τοῦ λαοῦ. Ἡ ἐλάττωσις τῶν νοθεῶν ὑπῆρξε καταφανής, ἰδιαιτάτα διὰ τοῦ καθορισμοῦ τῶν ὄρων ὑφ' οὓς ἔπρεπε νὰ πωλῶνται τὰ τρόφιμα.

2) Εἰς τὴν προστασίαν τοῦ τιμίου ἐμπορίου, ἢ ὁποία ἦτο τόσον αἰσθητή, ὥστε τὰ ἐπαγγελματικὰ σωματεῖα ἐπεζήτησαν τὴν συνεργασίαν τῆς ὑπηρεσίας αὐτῆς διὰ τῶν προέδρων των, πολλάκις καὶ ὁμαδικῶς.

3) Εἰς τὴν δημιουργίαν καλῆς πίστεως καὶ νομιμότητος ἐν τῷ ἐμπορίῳ τῶν τροφίμων, ὡς καταφαίνεται ἐκ τῆς ἐπιθυμίας τῶν μεγαλεμπόρων, προσερχομένων πρὸς καθορισμὸν τῆς ποιότητος τῶν ὑπ' αὐτῶν παρεχομένων τροφίμων. Περαιτέρω οἱ αὐτοὶ ἤρχισαν νὰ συμβουλευνται καὶ ἰδιώτας χημικούς πρὸς τοῦτο, τὸ ὁποῖον οὐδέποτε εἶχε γίνεαι προηγουμένως ἵνα ἐν γνώσει τῆς ποιότητος τῶν ἐμπορευμάτων των προσφέρουν αὐτά.

4) Εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν μελέτην τῶν ἑλληνικῶν προϊόντων καὶ τὴν ἐκτέλεσιν γενικῶς χημικῶν ἐπιστημονικῶν ἐργασιῶν. Ἡ ἀπόδοσις εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο καταφαίνεται ἐκ τῆς πληθῆος καὶ τῆς σπουδαιότητος τῶν δημοσιευθεισῶν ἐργασιῶν.